

Aandacht voor de risicogebaseerde benadering van PEPs bij cliëntenonderzoek blijft belangrijk

In het kort - de omgang door financiële ondernemingen met PEPs vraagt om maatwerk. Geen PEP is hetzelfde of levert hetzelfde risico op. Dit maatwerk vraagt om een eenduidig begrip over wat een PEP is en hoe je ermee omgaat. Dat vraagt onder andere om goede opleiding van medewerkers en goede afspraken en verslaglegging. Ondernemingen kunnen hiervoor externe partijen of tooling gebruiken. Zij blijven echter verantwoordelijk voor de keuzes en beslissingen die gemaakt worden.

Achtergrond onderzoek

De AFM heeft een thematisch onderzoek uitgevoerd naar de omgang met politiek prominente personen (*politically exposed persons*, PEPs) onder de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) bij drie beleggingsinstellingen, twee beleggingsondernemingen en negen financieel dienstverleners die bemiddelen in levensverzekeringen of gebruikmaken van het nationaal regime. De uitkomsten zijn eerder individueel gedeeld met de betrokken ondernemingen. Met deze publicatie geven wij de belangrijkste overkoepelende bevindingen terug aan de sector en delen enkele good practices.

Onder PEPs worden verstaan personen die een prominente politieke functie bekleden of hebben bekleed en de directe familieleden (zijnde partners, meerderjarige en minderjarige kinderen en ouders) of naaste geassocieerden (bijvoorbeeld iemand die met een PEP nauwe zakelijke relaties heeft) van deze personen. Het begrip PEP beperkt zich niet alleen tot buitenlandse politiek prominente personen: ook binnenlandse politiek prominente personen vallen onder dit begrip.

Een PEP is in elk geval:

- a. staatshoofd, regeringsleider, minister, onderminister of staatssecretaris;
- b. parlamentslid of lid van een soortgelijk wetgevend orgaan;
- c. lid van het bestuur van een politieke partij;
- d. lid van een hooggerechtshof, constitutioneel hof of van een andere hoge rechterlijke instantie die arresten wijst waartegen, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, geen beroep openstaat;
- e. lid van een rekenkamer of van een raad van bestuur van een centrale bank;
- f. ambassadeur, zaakgelastigde of hoge officier van de strijdkrachten;
- g. lid van het leidinggevend lichaam, toezichthoudend lichaam of bestuurslichaam van een staatsbedrijf;
- h. bestuurder, plaatsvervangend bestuurder, lid van de raad van bestuur of bekleder van een gelijkwaardige functie bij een internationale organisatie.

Zie ook: [Wwft: Prominente publieke functies in Nederland | Belastingdienst](#)

Zakelijke relaties met PEPs vereisen aanvullende maatregelen omdat deze groep een grotere kans op reputatieschade, corruptierisico en andere risico's met zich brengt. De onderneming dient risicogebaseerde procedures te hebben om te bepalen of de cliënt of de UBO van de cliënt een PEP is. PEPs brengen niet zonder meer een hoog risico op witwassen of financieren van terrorisme mee.

Bevindingen onderzoek

De AFM heeft dit onderzoek uitgevoerd vanuit haar risicogebaseerde aanpak en naar aanleiding van enkele bevindingen uit de [evaluatie door de Financial Action Task Force \(FATF\)](#). Wij hebben daarbij gebruikgemaakt van data uit onderzoeken en uit de periodieke vragenlijsten die wij uitsturen in het kader van de Wwft en de Sanctiewet (Sw). Hieronder volgt een uiteenzetting van de belangrijkste bevindingen.

Een onderneming dient bij de behandeling van een PEP maatwerk te verrichten. Volgens de Wwft moet een onderneming in staat zijn te bepalen of een cliënt een PEP is. In het geval van een PEP dient een onderneming aanvullende maatregelen te treffen om risico's op witwassen en terrorismefinanciering te voorkomen. Aanleiding hiervoor is dat een PEP kwetsbaar kan zijn voor omkoping en corruptie. Uit het onderzoek blijkt dat bij het treffen van aanvullende maatregelen niet altijd wordt gekeken naar de specifieke risico's van een als PEP aangemerkte cliënt. Niet elke PEP vormt een hoog risico en hoeft daarom niet op dezelfde wijze te worden onderzocht.

Verschillende risico-indicatoren dienen te worden meegenomen in de beoordeling van het risicoprofiel van de cliënt, waaronder bijvoorbeeld het corruptieniveau van een land. Wij hebben geconstateerd dat een aantal ondernemingen onderscheid maakt tussen cliënten met een Nederlandse nationaliteit en cliënten met een niet-Nederlandse nationaliteit. Het hanteren van nationaliteit als zelfstandig criterium binnen de risicoclassificatie kan leiden tot ongerechtvaardigd onderscheid en zo bestaat een risico op discriminatie.

Recente publicaties van onder meer De Nederlandsche Bank ([‘Proportionaliteit in Perspectief’](#)) en het ministerie van Financiën ([‘Informatiebrochure voor Politiek Prominente Personen’](#)) benadrukken eveneens dat een risicogebaseerde benadering noodzakelijk is bij de risicoclassificatie van PEPs. Het standaard als hoog risico classificeren van PEPs kan ertoe leiden dat onnodig intensieve maatregelen worden toegepast bij PEPs met een laag witwasrisico. De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) heeft een [risicogebaseerde standaard met richtlijnen](#) gepubliceerd, waarin wordt beschreven hoe cliëntenonderzoek kan worden afgestemd op de concrete risico's en welke indicatoren daarbij van belang zijn.

Een risicogebaseerde aanpak bij de risicoclassificatie en beoordeling van een PEP

- Een PEP wordt niet automatisch als hoog risico geclassificeerd, maar elk geval wordt afzonderlijk beoordeeld op basis van de relevante risicofactoren.
- Nationaliteit wordt niet als losstaand risicocriterium gebruikt, om ongerechtvaardigd onderscheid te voorkomen.

Een eenduidig begrip van wat onder een PEP wordt verstaan, is noodzakelijk binnen de onderneming.

Bij het ontbreken van een eenduidig PEP-begrip en het gebruik van onjuiste screeningslijsten kan een onderneming de PEP-status van een cliënt niet bepalen en de risico's niet correct beoordelen.

In enkele gevallen kwamen de maatregelen die in de praktijk worden genomen en het PEP-beleid niet overeen. Deze inconsistentie vergroot het risico op onduidelijkheid bij medewerkers en op onvolledige naleving van de Wwft-verplichtingen.

Definities zijn duidelijk vastgelegd

- De wettelijke PEP-definitie wordt gehanteerd.
- Specificatie van bronnen, hulpmiddelen en screeningslijsten die worden gebruikt.

Uitbesteding en tooling kunnen ondersteuning bieden, maar eigen controle blijft noodzakelijk.

Ondernemingen kunnen op verschillende manieren beoordelen of er sprake is van een PEP. Eigen onderzoek is mogelijk op basis van interne of openbare bronnen, evenals gebruik van diensten van commerciële aanbieders. Een onderneming moet echter altijd zelf onderzoek doen naar de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van de informatie en kan niet uitsluitend afgaan op verklaringen van de cliënt.

Een aantal ondernemingen maakt gebruik van een extern bureau voor de vaststelling en beoordeling van PEPs. In de procedures is echter niet altijd duidelijk vastgelegd wat de concrete rol is van het externe bureau, welke definities en hulpmiddelen (externe tooling) worden gebruikt en hoe de voortdurende monitoring plaatsvindt. Hoewel het inschakelen van een extern bureau efficiëntievoordelen kan bieden, blijft de onderneming zelf verantwoordelijk voor naleving van de wettelijke verplichtingen onder de Wwft.

In de praktijk kan het voorkomen dat cliënten gedurende de relatie een PEP-status verkrijgen of verliezen. Ondernemingen dienen deze wijzigingen tijdig te signaleren, zodat het risicoprofiel waar nodig kan worden bijgesteld. Het inzetten van hulpmiddelen (externe tooling) kan ondernemingen ondersteunen bij de voortdurende monitoring. Het kan echter voorkomen dat tooling niet altijd tijdig of volledig is bij het signaleren van wijzigingen in de PEP-status, bijvoorbeeld in perioden van politieke veranderingen, zoals na verkiezingen.

Duidelijke verantwoordelijkheden zijn vastgelegd

- Wanneer een externe partij wordt ingezet, blijft de onderneming zelf verantwoordelijk voor het beoordelen van de kwaliteit en betrouwbaarheid van de uitkomsten.
- Wijzigingen in de PEP-status worden tijdig gesignaleerd en waar nodig aangevuld met (handmatige) acties.
- Periodiek wordt geëvalueerd of beleid en uitvoering nog overeenkomen en indien nodig wordt dit geactualiseerd.

Opleiding en vastlegging vereisen extra aandacht. Ondernemingen dienen aandacht te besteden aan de opleiding van medewerkers op het gebied van PEPs. Medewerkers die verantwoordelijk zijn voor het cliëntenonderzoek dienen passende opleidingen te volgen, waarin het vaststellen en beoordelen van PEPs onderdeel uitmaakt. In onze '[Leidraad Wwft en Sanctiewet](#)' (pdf, 620 kB) is opgenomen dat opleidingen zo effectief mogelijk moeten worden toegespitst op de verschillende functies binnen de onderneming. Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat het beleid van een aantal ondernemingen verwijst naar het Wft-advies-diploma als opleiding over het PEP-begrip. Dit is niet altijd toereikend om te waarborgen dat medewerkers, afhankelijk van de aard en omvang van de onderneming en hun functie, op de hoogte zijn van actuele ontwikkelingen en verplichtingen inzake de vaststelling en beoordeling van PEPs onder Wwft.

Investeer in opleiding en bewustwording

- Medewerkers die zich bezighouden met het uitvoeren van cliëntenonderzoek krijgen passende en gerichte training in het identificeren, beoordelen en monitoren van PEPs.
- Het opleidingsprogramma legt vast en maakt inzichtelijk welke trainingen worden gevolgd en hoe de voortgang wordt gemonitord.

Daarnaast heeft de AFM vastgesteld dat bij een aantal ondernemingen de vastlegging van de identificatie en verificatie van PEPs, evenals het cliëntenonderzoek en de bijbehorende screeningsresultaten van

de PEPs, niet op een voldoende herleidbare wijze plaatsvindt. Hierdoor is het voor een toezichthouder niet altijd inzichtelijk welke aanvullende maatregelen zijn ondernomen en welke gegevens en documenten hierbij zijn gebruikt.

Borg een volledige en herleidbare vastlegging

- De documenten en gegevens die zijn gebruikt voor het cliëntenonderzoek zijn vastgelegd.
- Gegevens worden minimaal vijf jaar bewaard en zijn reproduceerbaar.
- Een geschikt CRM- of dossiersysteem is overwogen voor centrale en overzichtelijke dossiervorming.